

hedsrådet en ordning, hvorefter tidligere kolonier som led processen frem mod deres selvstændighed administreredes under ansvar over for Formynderskabsrådet i FN. Ordningen betegnedes i en vis forstand en videreførelse af Folkeforbundets mandatområder, der især udgjordes af de tidligere tyske kolonier i Afrika. Siden 1977 har kun nogle få af USA administrerede ø-grupper i Stillehavet været omfattet af dette regelsæt, og fra december 1994, da det sidste af disse områder under navnet Palau blev selvstændigt, er formynderskabsordningen hvilende.

Også Den Internationale Domstol, der ifølge sin statut omfatter alle FN's medlemmer, har en rolle at spille. I en række af FN's konventioner og tilsvarende instrumenter er domstolen gjort kompetent på det pågældende område. Domstolen, som har 15 medlemmer, anvendes i stigende, men stadig beskedent omfang. Det skyldes bl.a., at en stat ikke uden videre kan sagsøges ved domstolen. Betingelsen herfor er, at en stat enten accepterer domstolens kompetence i den pågældende sag eller har afgivet en generel erklæring om anerkendelse af dens kompetence. I alt 58 lande, heriblandt Danmark, har indtil nu afgivet en sådan erklæring.

Et markant eksempel på mindretalsbeskyttelse i FN-systemet er den inden for Den Internationale Arbejdsorganisation, ILO, i 1957 vedtagne »Konvention nr. 107 om beskyttelse og samfundsmæssig indpassning af indfødte og andre stammer og stammeligende befolkningsgrupper i uafhængige lande«. Konventionen, der trådte i kraft i 1959, er revideret ved ILO-konvention nr. 169 fra 1989. Konventionen finder anvendelse på »medlemmer af stammer eller stammeligende befolkningsgrupper i uafhængige lande, hvis sociale og økonomiske forhold ligger på et lavere niveau end det, der er opnået af andre grupper i det pågældende samfund, og hvis stilling helt eller delvis er bestemt af deres egne sædvaner eller traditioner eller af særlige love eller administrative bestemmelser«. Konventionen omfatter tillige medlemmer af sådanne befolkningsgrupper, »der betragtes som indfødte på grund af deres nedstamning fra de folkeslag, der beboede landet eller et geografisk område, hvortil landet hører, på det tidspunkt, det blev erobret eller koloniseret, og som uanset deres faktiske retsstilling lever mere i overensstemmelse med de sociale, økonomiske og kulturel-

le ordninger, der var gældende dengang, end med dem, der er gældende inden for den nation, de tilhører«. Sådanne grupper vil f.eks. være indianere i USA, samer i de nordiske lande, Australiens urbefolkning eller de folkeslag, som indgår i det såkaldte Inuit-samarbejde mellem polareskimoerne i Grønland, Canada/Alaska og Rusland. Denne konvention repræsenterer især efter revisionen i 1989 et vigtigt skridt i retning af at etablere en international og relativt konkret formuleret kollektiv beskyttelse af særlige grupper i samfundet med samtidig fremhævelse af et princip om anerkendelse af disse folks særlige identitet, sprog og kultur, således at tidligere tiders forsøg på at assimilere dem i de samfund, hvor de bor, skal standses.

Først med ikrafttrædelsen af FN-konventionen om racediskrimination i januar 1969 blev de i FN-pagten og Verdenserklæringen almindeligt kendte forbud mod diskrimination gjort til konkrete retlige forpligtelser, for så vidt angår forskelsbehandling på grundlag af race, hudfarve, afstamning eller national eller etnisk oprindelse. Det fremhæves i art. 1, stk. 4, at:

»særlige foranstaltninger, der træffes med det ene formål at sikre tilfredsstillende fremgang for visse racemæssige eller etniske grupper eller enkeltpersoner, der har behov for den beskyttelse, som måtte være nødvendig for at sikre sådanne grupper eller enkeltpersoners lige ret til at nyde eller udøve menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, skal ikke anses for racediskrimination, forudsat at disse foranstaltninger ikke medfører opretholdelse af særskilte rettigheder for forskellige racegrupper, og forudsat at de kun opretholdes, indtil formålet med dem er opfyldt.«

Det turde af denne formulering tydeligt fremgå, hvor svært det er at fastlægge særlig beskyttelse af en given befolkningsgruppe uden derved at instituere forrettigheder og dermed etablere en omvendt diskrimination i modstrid med det generelle diskriminationsforbud.

FN-konventionen om borgerlige og politiske rettigheder, der trådte i kraft i marts 1976, repræsenterer en yderligere udvikling hen imod en international beskyttelse af visse mindretals retsstilling. Konventionens art. 27 be-